

Раманика Гупта

ЖИГОСАНА ИСТИНА

Махаавире... Махаавире! Малтиии... Мал...тиии!

Дозивање је на тренутак престало и чула се само тужна и продорна мелодија свирале бансури. Онда је одјекнуо бубањ – најпре мали па онда велики бубањ, а онда се опет чуло дозивање: Малтиии... Махаавире... Малтиии... Махаавире!

Ово је моје друго путовање у Хендегарху. Била сам тамо још пре две године. То тужно дозивање ме је спречило да наставим пут. Зауоставила сам ауто, изашла и батеријском лампом претражила околину. Спазила сам једног мршаваг старца, који се приближавао тетурајући се и успут свирајући у бамбусову фрулу. Кад је угледао ауто, пришао је сасвим близу, али како ме је видео, проговорио је: „Јао, сестро! На време си стигла. Знаш, Махавир и Малти, овде... у овој шуми... се играју скривалице. Чујеш ли како дозивају једно друго? Ово је бансури мог сина Махавира, сестро. Јеси ли чула њену плачљиву мелодију, која буди сећање на Махавира? А сад погледај, сестро, овај мали бубањ!” Онда је неколико пута ударио прстима по њему, те је опет наставио: „Бубањ удара Махавир да би саопштио Малти да долази на састанак. Погледај, сестро, овај бубњић. Мој Махавир је био најбољи бубњар у Хазирабагу и имао је своју музичку групу. Мој Махавир се баш ту негде изгубио. Хајде, нађи га, сестро! И Малти је отишла тим правцем!” Онда је неко време ћутао. После је опет, мењајући глас, почео да дозива час Малтиним гласом: „Махаави... ре!”, час Махавириновим бојажљивим гласом: „Мааал... тиии!”

Познала сам га. Био је то Махавиринов отац, равидасовац Дхокар, које је по свему судећи шенуо. Прекинула сам га речима: „Зар ниси на послу, Дхокар? Шта тражиш овде?” Он загрме: „До ђавола с послом!

Има времена, радићу! Не, сестро, ми сви треба да поцркавамо. Јао, погледај, сестро!” Пошто је то изустио, сагао се на једну страну, као да хоће да се заштити од нечега. Онда опет поче да запомаже: „Ах, као да нас је планина притисла! Сестро, помози! Помози! Небо ме притишће као огромна стена! Видиш ли какав камен ми лежи на грудима? Под њим је пригњечен мој Махавир, сестро. Погледај! Зар не видиш. Камена стена га је притисла. Ах, боже! Помози, помози! Избави нашег Махавира од ових демона.” Онда је опет почео да ломи руке говорећи: „Боже, мој Махавир није уопште крив! Зар је крив само зато што се оженио са Малти? Он и Малти су се мнооого волели. Ја ћу све да жртвујем за своју снаху. Кућу и покућство! Све! Пустите мога Махавира! Свима вама се до земље клањам и молим вас. Пустите га!”

Била сам збуњена. Онда сам га ухватила за руку и увела у кола говорећи му: „Хајде, Дхокаре, идемо твојој кући. Тамо ћеш ми све рећи.” Седео је ћутке поред мене, али није било миран. Његово лице је покривао час израз ужаса и незнања, час ласкав и молећив израз, а онда се по њему разлило светло наде и љубави.

Како смо колима пролазили поред зграде пањчајата, он поче да виче: „Е, е, еј! Погледај, сестро! Махавира су везали! Сви су тамо!” Мада сам га добро чула, нисам ништа одговорила. Наставио је да узвикује. Сада смо већ стигли пред његову кућу. Док смо излазили из аута, рекох му: „Нема ничега. Нигде никога нема Дхокаре! Ја нисам ништа приметила. Схвати да Махавир и Малти неће доћи. Сад иди кући!”. Он поче да плаче: „Сестро, ако ни ти не видиш то насиље над нама, како ће онда престати да нас злостављају? Зар сада више неће да дођу Малти и Махавир? Макар мало помакни ову тешку стену са мојих груди. Видећеш како ће Махавир одмах да се појави. Он је под тим каменом и тамо лежи притиснут. Чујеш ли, сестро, како га дозива Малти? Ах, боже, боже мој! Ово је неправда! Погледај како су свукли хаљину мојој снахи! О, свече Равидасе! Спасавај! Скинули су јој хаљину. Сестро драга, онај Арцун ју је жигосао главњом. Спасавај, сестро, моју снаху, спасавај!”

Опет је почео да говори тако као да пред њим стоји неко коме се обраћао: „Еј, Будхане, спасавај и ти своје дете! Зар Малти није твоја ћерка? Да ли је ово наш пањчајат, или су све то неки Дурцодхани? Погледај, твоја ћерка је гола. Све су са ње скинули. Зашто ништа не говориш?”. Мало је застао а онда је почео да виче: „Не! Не!” и бацио се напред као да пред њим неко стоји и као да он руком некога вуче. Онда се одједном стропоштао. Пао је, као да га је неко из све снаге нагло гурнуо. Подигла сам га. Сви његови укућани су у то време већ изашли из колибе.

Како ме је видела, његова жена почела је гласно да запомаже: „Тако ти он сваки дан стално понавља, сестро, све оно што се те ноћи десило. Син је страдао, а сада поред све те муке и муж ми је полудео. Како је чуо женин глас, Дхокар је пришао ближе и рекао: „Еј, старешино, еј судијо! Смилуј се на мога Махавира! До земље ти се клањам. Немој да ме бијеш! Ни мене ни њега! Заустави, старешино, овога батинаша Сохну Махтоа!” Како је био на земљи, сада се окренуо на другу страну као да тражи милост додирујући челом нечија стопала.

„Хеј, старешино, цео живот смо твоје слуге. Цела наша породица. Избави нашег сина од ових злочинаца! Добро, одведите Ви своју ћерку. Она припада вашем роду. Мог сина пустите. Ја сам крив пред свима вама. Доста сте га тукли. Оставите већ ту тољагу. У вашем селу је само десет наших кућа. Како бисмо ми могли да вам се супротставимо?”

Онда је почео да се расправља сам са собом: „Добро, у селу од четиристо домова, наших кућа је само десет. Није то никакав број. Радићемо шта ви кажете. Само кажите и ми ћемо напустити насеље! Немојте убијати нашег Махавира!”

Неколико тренутака је био у несвести. Његова жена га попрска хладном водом. Онда му се свест врати и он исколачи очи. Изгледало је као да ће му очи испасти из очних дупљи.

Поче да виче: „Еј, стој, стој! Престани! Остави тај камен! Немој да га удараш каменом! Еј, Арцуне, еј, Накуле! Поштеди га! Махавир је био твој друг!” Онда је, ваљајући се, почео да удара челом о земљу и да рида.

„Ми смо скроз пропали! Осам хиљада рупија су узели од нас, онда врећу пиринча и још толико грашка. Једу наше намирнице и још пред нашим очима усмрћују мог сина.” Онда поче песницом да се удара у груди говорећи: „Ја сам крив, сестро! Ја сам тај који је платио за изнајмљени ауто на четири дана. Платио сам за гориво и храну и још сам послао свог млађег сина Лакшмана да нађе мог Махавира да би га убили. Ја сам тај који је то рекао у пањчајату. Ја сам кривац. И Махавир је крив! Сада му изреците казну коју ви сматрате одговарајућом. Ја нисам знао, сестро, да ће га убити.”

Није престајао да рида. Непрестано се из садашњости враћао у прошлост и опет из прошлости у садашњост и понављао је укруг све што се оне ноћи одиграло пред његовим очима... када је, пре две године, на збору од четиристо људи, помањених лудилом кастинске недодирљивости, каменован његов син Махавир, а он био приморан да стави отисак прста на папир на коме је писало да је сина сам убио. Онда су га укућани одвели кући а преостали сељани су остали са мном, те су причали о догађајима око убиства Махавира. Били су радознали како ће се све то наставити. Вратила сам се тек пошто је пала ноћ.

Путем сам и даље размишљала: Када ли ће доћи крај овој кастинској лудости? Када ће доћи крај те злобе међу људима? Када ће срца милиона људи напустити страх? Када ће Махавир и Малти бити ослобођени и слободно моћи да шетају без ичијег ограничења? Када ће поново да се чује љупка мелодија Махавинове свирале? Била сам утонула у такве мисли, кад одједном осетих као да су Махавир и Малти негде ту, у мојој близини. Усред приче о њиховој љубави учини ми се да чујем неко дозивање. То место ми није било непознато, јер сам и раније пролазила овим шумским путем када сам посећивала ова заостала села.

*

Љубав између Малти и Махавира је достигала свој врхунац. О њој се свуда причало, по њивама за време пољских радова, у хладовини сеновитих сарни, унутар трошних кућерака и на сеоским сокацима. Баш тамо се двоје младих састајало после школе, а онда су почели да се састају и у својим кућама, док су очеви били на послу. И међу пријатељима у Махавировој бубњарској групи почело је да се шушка о томе, али укућани су се правили да ништа не знају. Значи родитељи са обе стране нису имали ништа против те везе.

Једнога дана је њих двоје видео неки сеоски намћор, који је био члан пањчајата. Онда се дигла велика прашила.

„Берка једног курмијског газде и један безобразан чамарски син! Бацио фрајер око на њу. Каква дрскост! Он да мува ту девојку!?” Тако су негодовали младићи сеоских газди из касте курми. То су били они исти младићи из Махавинове бубњарске групе. Они су са њим заједно радили као службеници у складишту угља, и били су, бар на речима, његови другови. Али какве шансе има другарство у односу на касту?” Курми су из Шивацијевог племена, Шивацијски курми, кшатрије, потомци властеле, краљева. И сардар Пател је био из касте курмија. Па која је онда то дрскост једног момка из ниске касте да се заљуби у девојку из касте курмија?” У селу је све врело. Складиште угља је било извор добрих зарада, а посебно за припаднике курмијске касте. Многи од њих су радили по канцеларијама, други опет као шефови на складишту. Курмији су радили четири дана у недељи, а онда понеки су имали и споредну зараду као превозници, или су подмитили некога те су узимали и тешке послове, који су били намењени равидасовцима. Понекад су насилно отимали смене, не само равидасовцима, већ и превозницима. Неки су од зараде куповали камионе, те су тако и преко њих зарађивали. Новац им није недостајао. Када је на локалним изборима победио представник из курмијске, настао је прави јавашлук. Могли су да раде шта хоће, да чине преступе, да лажу и да варају и ни-

ко им није ништа могао. Инспектор полиције је такође из те касте. Ко им је шта могао?

„Како су ови безобразни! Нас има четиристо кућа, а они имају такву храброст, мада их је само десет породица! Чим је овај смрад добио посао у складишту и од зараде направио кућицу, одмах је дигао нос. Положио је матуру са добром оценом и сада мисли да је најпаветнији. За њега смо ми сви глупаци. Постао је велики фрајер! Има бубњарску групу, па шта? И ми са њим ударамо бубњево. Е, ако је тако, онда ћемо ми том Маџуну сада приредити весеље.” Тако су сада говорили сеоски младићи.

О свему томе су сазнали и стари. Они су позвали господина Будхана, оца девојке, изгрдиле су га и посаветовали: „Зар хоћеш да удаш ћерку за чамара? Желиш ли да останеш у селу или не? Наћи јој младожењу како знаш и умеш и удај је пре него што прође десет дана. Ако се то не деси, од нас можеш да очекујеш оно најгоре. Ти брукаш име и част нашег рода и братства. Ако ти је пријатељ, нека и даље то остане, али рођак не може да ти буде. Није он за тебе. Немој више да пушташ Малти да излази из куће. Ако их још једном видимо заједно, живе ћемо их у земљу закопати.”

Будхан је мољакао: „Како да за тако кратко време нађем младожењу, брате! Опет, Дхокаров син је добар дечко. Ко још гледа на касту у данашње време! Ја за свадбу немам пара. Данас сви ови млади што раде у складишту угља, траже у мираз мотоцикл и телевизор. Одакле да нађем толике паре? Нико од вас није спреман да узме нашу девојку. Ја још немам ни покривену кућу. Како сада одједном да нађем та средства?”

„Ништа ти ми ту не знамо. Позајми негде, продај њиву, али девојци мораш да нађеш момка из своје касте и да је удаш. Ако не нађеш момка, онда јој наћи удовца или макар неко дете. Тамо у планинским селима траже мањи мираз, тамо је удај.”

„Не! Како да удам своју лепу ћерку за некога из џунгле или за некога ко јој није пар? Како то може да буде? Моја ћерка је сем тога и образована. Она неће поднети ту неправду.” Будхан се расплакао. Нико није хтео ни да га чује. Онда је кренуо са сином да јој тражи младожењу. Малти је било шеснаест-седамнаест година. Нашли су дечака од десетак година, и то неког слабуњавог и болешљивог. Било јој је забрањено да излази из куће. Махавир је живео у суседној кући, али шта вреди. Сваки сусрет им је био забрањен.

Увече је требало да дођу просци и да је запросе. Била је због тога узбуђена. Знала је да њен отац и брат воле Махавира, али из страха од братства и касте нису се усудили да се супротставе. Шта је могла да ради? И отац је био уплашен. Четири дана није ишао на посао. Узео је де-

сет дана одмора, а четири су већ прошла. „Увече треба да дођу просци, младожењина породица. Биће јарећег печења и сигурно ће ме испросити. А шта онда? Шта ће онда бити са мном? Да се удам за дете?” Размишљајући тако, расплакала се. И мајка је у себи плакала, али шта је могла да учини?

„Наши стари би наш брак некако прихватили. У најгорем случају би нас одавде протерали! Али млади то не би поднели. Они се понашају као да су раџпути или брахмани. Тако се понашају и траже велики мираз. Али ко још данас пази на касту? Какве то школе имају сви ови млади? Код образованих би кастинство требало да изгуби сваки значај, а овде се дешава супротно. Учитељица је у школи говорила да су све касте једнаке. Ипак, нас све ови раџпути сматрају за ниске касте. Кад би неки курми само погледао неку њихову девојку и хтео да се ожени њом! Против њих ови људи неће да се боре, само нижима од себе терају страх у кости.” Тако је Малти са собом расправљала те је одлучила да не чека, да побегне од куће пре него што дођу просци. Ако треба да се уда, удаће се за Махавира. Увече се јело јареће месо и пила се ракија. Сви су се понapiјали. У то време је неприметно отишла код Махавира. Ушла је право у његову собу. Држећи је за руку, он ју је одвраћао: „Иди одавде, Малти, наш брак није могућ. Не могу да се оженим тобом. Ја сам из ниске касте. Хоћеш да уништиш своју будућност и да мене увалиш у неприлике? Иди, не задржавај се овде.”

Пребацивала му је: „Тако брзо си се уплашио. Ти који си ми за време светковине у храму богиње Дурге обећао брак! Тога се не сећаш, је ли? Знаш ли шта си ми рекао: Ја ћу да умрем, али нећу те оставити. Зар је све то лаж? Видиш, ја сам женско па сам дошла код тебе. Отишла сам од куће. Сада ме укради. Побегни са мном. Ја нећу да се удам за оно дете. Ако нећеш да побегнемо заједно, ја ћу да се обесим.”

После дужег објашњавања, када никако није хтела да попусти, Махавир је победио свој кукавичлук и већ је био спреман и по цену да га убију, јуначки је рекао: „Добро, Малти, сутра у десет под неким изговором изађи из куће. Наћи ћемо се на ћошку код Чарахија. Отуда ћемо камионом до Раџарапе, где живи моја тетка. Тамо ћемо се венчати. Са мном ће бити и моји другови.”

Следећег дана је у десет сати, под изговором да иде код другарице, изашла, те су се тако састали и више се нису вратили.

Када се до вечери Малти није вратила кући, по селу је почело да се шапуће о томе. Укућани су се распитивали да ли ју је неко видео заједно са Махавиром. Кад се сазнало да се ни Махавир није вратио, у селу нико више није сумњао, свима је постало јасно да су њих двоје побегли заједно. Заседао је и пањчајат. Млади су смиривали старе речима: „Ви седите ту мирно и само гледајте. Ми ћемо све средити. Ви сте већ

стари, и не разумете више шта је то част и достојанство.” Почели су да се окупљају са тољагама у рукама. У селу је било четири стотине домова курмија, десет домова равидасоваца и двадесет и пет турија.

Целу Дхокарову породицу су извели из куће и везали. Чак и његову осмогодишњу ћеркицу су везали за стуб испред колибе. Господина Будхана са породицом су исто тако извели. Свуда околу су, под светлима петролејки, у тишини седели људи. У средини скупштине је горела ватра. Пламен ватре и закрвављене очи четиристо курмија су се сједињавали. Равидасовце си могао познати по тужним погледима. Виделе су им се само беоњаче.

„Побијмо ове псе! А Дхокарову девојчицу узмите и сви је силујте! Онда ће тај идиот да схвати шта значи част нечије ћерке.”

„Господине, ми ништа не знамо. Ја и Будхан смо се баш сада заједно вратили из смене” почео је молећиво Дхокар.

„Лажеш, идиоте! Ти си сковао план и дозволио да ово двоје побегне. Доведи их обоје, иначе ћемо те живог укопати.” Говорили су сви углас.

„Знаш шта, обојица донесите по пет хиљада рупија и по једну врећу пиринча и грашка. Овде ће се кувати кхичри и ми ћемо дежурати и дању и ноћу. Изнајмићете ауто и наш човек ће ићи са вама да тражи Малти и Махавира. Док их не доведете, твоја породица ће овде бити везана. Само ти, Дхокаре, иди са њима и пази где шта причаш. Тихо се врати са њима, а ако негде неке нешто зуцнеш, пред полицијом или пред сеоским старешинама, ликвидираћемо целу твоју породицу, а шта ће се десити са овом девојчицом, тога ћеш да се сећаш и после седам живота.” То рече газда Арџун, показујући према девојци покретом руке безобразну радњу.

Равидасовац Дхокар се престравио. Није му било спаса. Код зеленаша је дао у залог краву и свињу да би могао да им донесе пет хиљада рупија, врећу пиринча и грашка. Истом казном је кажњен и Будхан. Како да се посвађају са својим братством и кастом? То је важило и за Будхана и за Дхокара.

Стражар у полицијској станици Расул је становао у селу па су и њега ту везали заједно са Дхокаровом породицом, да не може да оде и јави полицији. Најзад, све то се дешава због дрскости десет породица у селу где живи четиристо кућа курмија.

Будхану су наредили исто тако: „Цела твоја породица ће остати овде! Вала, неће моћи нико да оде.” Старији честити људи из села су стајали и тужно посматрали ову неправду. Били су као стари Бхишма. Нису смели ни да проговоре. Од деце сви они зависе. Деца их хране. Ни старешина сеоског пањчајата није ништа рекао. Старешина братства је седео ћутке као заливен. Мислио је у себи: „Ако проговорим,

питање је да ли ћу после остати на свом положају.” Увече је камион са тринаесторо, четрнаесторо људи кренуо у потеру за Малти и Махави-ром, али су се следећег дана предвече вратили празних руку. Нису на-шли никога.

Кад је пао мрак, опет су се окупили. „Докле ћете да се возате, ви одвратни лажови? Сви знате где се сакрило то двоје. Ако не кажете, ову твоју девојчицу ћемо сви редом да...”

Дхокар заиста није знао где се млади пар налази. Махавилов мла-ђи брат, који је ту исто био свезан, знао је где отприлике могу да буду. Ћутао је јер се бојао да их ови људи, ако их нађу, неће живе оставити. Али кад је видео да ће цела породица stradати, уколико ово двоје не дође, он је устао: ја ћу да идем да их тржим, и било где да се налазе, до-вешћу их. Пустите моју сестру и мајку. Немојте да ми бијете оца.”

„Чујете ли ово, мали се распричао. Ови све знају. Они су им омо-гућили да побегну. У реду, онда нека свако од вас двојице донесе још по врећу пиринча и грашка. Скупите још по пет хиљада рупија, изнај-мите коња и кола и платите трошкове за све нас. Идите, идиоти! Овог пута нико жив неће остати, ако се вратите без њих.”

„Где да нађем толике паре, господине? Остала нам је још само ку-ћа. Све смо дали у залог и паре смо вам већ донели.”

„Много се ти правиш блесав! У складишту добро зарађујеш. Где су ти те паре?”

Дхокар је узео сав накит који су имали у кући и дао у залог. За ње-га је добио три хиљаде. Сеоски бакалин га је снабдео пиринчем и гра-шком, дајући му до знања како је милостив што му даје на вересију, и да ће за своје паре знати куда да иде да би наплатио дуг. И господин Будхан је на једвите јаде скупио нешто пара.

Овог пута су у камион ушли само млади. С њима је отишао и Ма-хавилов млађи брат. Одвео их је директно у Раџарапу код тетке. Ту је сазнао да су се млади узели и одмах отпутовали у Голу. Онда су сви за њима отпутовали у Голу.

Махавир и Малти нису били спремни да се врате. Зато им се обра-тио његов млађи брат Лакшман: „Пођи кући, Махавире! У противном ће они да упропасте сестру. Родитеље ће тући и можда ће их и убити. Све ће нас побити, нико неће остати у животу.”

„Зар ти долазиш да нас одведеш да нас убију?” иронично је питао разочарани Махавир.

На то је неколико препредених младића почело да убеђује Махави-ра умилним гласовима. То су били младићи који су заједно с њим сви-рали у групи и радили као службеници у складишту угља.

Млади газда Накул је рекао: „Махавире, друже, зар ни нама не верујеш? Ми смо ти пријатељи. Ми преузимамо одговорност да ти

ни длака са главе неће фалити! Пођи да удовољиш макар захтеву пањчајата. Најгоре што ти могу учинити је да те протерају из села. Тако је увек са пањчајатом. Ослони се на нас, другар! Ми ти нисмо душмани.”

Махавир је већ скоро био упао у њихову замку, а онда се јави Малти: „Не, ја нећу да идем да ме тамо туку. Знамо ми како пањчајат кажњава момка и девојку када се зближе као мушкарац и жена. Ми смо отуда побегли. Тамо влада најгоре зло и насиље. Ја нећу да идем.”

Онда се обратила гласно курмијским младићима: „Ви сте ми говорили да сам вас понизила и увредила, да ми се од вас нико није свиђао и да сам се спријатељила с једним чамаром. Сада сте дошли да се осветите и да нас одвучете назад.”

Махавир се двоумио. Ови су говорили љубазно, али вршили су притисак. Када су сви заћутали, јави се Лакшман, Махавириов брат. Он је знао да свог брата предаје у руке крвника, али није могао ништа да каже. Само је муцао: „Пођи, ништа неће да ти се деси. Ако не пођеш, нико од нас неће преживети.” Хтео је да покретима очију да брату знак да не пристане на повратак, али из страха да не ухвате његов поглед, није ни гледао у брата. Свиђала му се Малтина тврдоглавост и одупирање да се врати.

Махавир се правио да не схвата, мада је све разумео. Почео је да се предомишља. Онда је и Малти, мада није хтела, ипак ушла у возило. Увече су стигли у Хендегарху. Пањчајат је још увек заседао. Горела је ватра и кувало се јело.

Само што су Махавир и Малти стигли, сви су умукли. Онда је кренула бујица псовки. Жене су почеле да их проклињу. Кад су чуле да се враћа Малти, нису знале какве гадне клетве су изговарале. Звале су је девојчуром и курвом. Момци су јој пребацивали што међу толиким бројем курмија у селу није изабрала некога од њих. Сада су добили још више храбрости да се свете. Били су главни јунаци, јер имали су музичку бубњарску групу, неки су радили као службеници у складишту угља, имали су нешто пара и по коју њивицу. Како би могли да дозволе да једна њихова курмијска девојка падне у загрљај једном чамару. И то их је посебно љутило.

Онда је пањчајат почео истрагу и саслушањање: „Тебе је Махавир наговорио да побегнете, је ли тако, Малти?” Скоро претећи нудио је да прихвати такву изјаву господин Теџан.

„Не, него сам га баш ја натерала да побегнемо одавде. Ја сам добровољно отишла. Нећу да се удам за оно дете.”

„Пази ти ово! Говори као навијена. Зар ти не знаш да је Махавир чамар, потиче из ниске касте, ниског је рода. Ми овде смо из твоје касте. Зашто ниси одабрала некога од нас?”

„Ко данас пази на касту и порекло? И ви се жените девојкама из ниских касти. Мохна је исто тако довео жену коју је наговорио да побегне с њим. Мени се свиђа Махавир и ја сам се удала за њега. Љубав се на силу не постиже. Како бих могла да по наређењу изаберем некога од вас.” Тако је одговорила Малти, отресито и неустрашиво. Све до сада није осетила никакав страх.

„Види ти њу. Завршила неку школу и сада мисли да је најпааметнија. Такву треба живу сахранити.”

Нико није могао да поднесе Малтину истину. Цео пањчајат је био против ње. Девојка из села у коме је четири стотине породица из њеног племена да говори истину у име мањине од десет домова! Како је то могуће! Четири стотине кућа... и десет кућа! Она треба да говори истину у име четиристо кућа, а не обрнуто.

Мало даље од тог места Махавира је саслушавао Кишун. Махавир је изјавио: „Ми смо се већ узели. Сада нас пустите да идемо. Било је шта је било! Ако кажете, ми ћемо одмах напустити село и отићи одавде, али ја Малти не остављам.”

„Овај је заиста дрзак! Њихових има само у десет домова, а он се супротставља нама, који чинимо већину од четиристо кућа. Како је то могуће! Шта све може да дозволи себи један мали чамарски мангупчић!”

Онда је Арцун извукао из ватре једну главњу, која је још горела, те је свукао Малтин сари и када је била скроз гола, гурнуо јој је главњу међу бутине, те је тако жигосао говорећи: „Сада можеш да се удаш за тог твог Махавира! Ово ће те научити памети.” Онда је главњу гурнуо у њену родницу... у Малтину истину, у истину жене...

Чуло се запомагање: „О, мајко... о, очеее! Помозите...” Онда су се на њу сручиле батине, песнице, шамари. Отац и мајка су се бацили на њих: „Пустите је! Немојте да бијете моју девојчицу! Зар се није вратила?”

Малти се онесвестила.

Неки младићи су довикивали: „Докрајчите овог чамара. Казните га тако, да се више ниједан из те ниске касте не усуди ни да погледа курмијску девојку.”

Махавиру су везали и руке и ноге за два стуба испред кућа, тако да је могао само да седне. Онда је Накул кренуо према њему са огромним каменом у рукама.

„Зар ниси рекао да сам твој друг, да могу слободно да се вратим у село и да ништа неће бити. Ја сам поверовао твојим речима, Накуле. Преварио си ме.” Махавир је нетремице гледао у крвникове очи. Накулова рука се на тренутак зауставила.

„Ма, какво другарство. То је била само игра, како бих те наговорио да пођеш.”

Још нису ни завршили разговор, кад се одједном иза њега појави Арџун са каменом у руци, којим из све снаге удари Махавира по глави. Овај није стигао ни да јаукне.

Онда су камењем унаказили Махавирово лице па су камење почели да бацају на њега. Батргао се, ударао и рукама и ногама, све док није испустио душу. Још једном се обистинила прича о оном „зар и ти сине, Бруте”, али овога пута у Хендегархи. А где је разлика између старог Рима и Хендегархе? Каква је разлика између императора и грађанина другог реда? Свуда се налазе људи склони лукавствима, преварама, подвалама и дивљаштву. Брут може бити како међу царевима, тако и међу сељанима. Данас је то био Накул. Махавир сигурно није ни читао ту трагедију¹, а вероватно никада није ни чуо за њу. Знао је само нека правила другарства и ништа више. Данас се догодило баш то да је тај Накул постао Брут.

Дхокар је говорио ридајући: „Оставите га, немојте да га убијете, господине!” Махавирово лице није могло да се позна. Његове усне, које су свирале у бамбусову фрулу, оне које су обликовале мелодију, сада су биле као нека подерана крпа. Његове очи, које су плесале заједно са његовим прстима док је ударао у бубањ, губиле су се негде међу крвавим ткивом лица. Само руке и ноге, које су биле свезане за стубове, повремено су поскакивале од последњих трзаја. Те руке су некада држале бамбусову фрулу и носиле бубањ. Ко је овде могао да да одговор? Ко је могао да се одупре?

Сва истина је била сада у комадима меса који су висили на његовом телу. Погажена истина.

Стражар није смео ништа да каже. Властити живот му је био дражи.

Ни Дхокар није више ништа рекао. Знао је да нема куда, већ да мора и даље да живи у селу међу својим суседима.

Будхан није ништа рекао. Знао је да има још једну ћерку за удају. Ко би се њоме оженио ако би се издвојио од њих?

Говорили су само они који су извршили убиство. Њихов говор је личио на завијање вукова!

Махавиоров леш је остао да лежи на том месту целу ноћ. Сву ноћ су славили победу. Јело се кхичри и пила ракија. Онда су донели и печено зрневље чоле. Хероји у том друштву били су они који су каменовали Махавира. Јуначки ратник је ликовео и поносио се тиме што је убио ненаоружаног човека, и још га везаног унаказио. Веровали су да су сачували своју част, част целог друштва и част жене! А каква је то част и достојанство жена које су им поклонили њихови мушкарци у

¹ Аутор мисли на Шекспирову трагедију *Јулије Цезар*

замену за доживотно ропство. Љубавник курмијске кћери је усмрћен. Били су задовољни. И жене су биле задовољне, јер су добро чуване као овце или козе у тору, чију ограду не може ни једна да поломи и да напусти стадо. Газда их чува и храни унутар те ограде. Зар је то мало за њих?

Матлина мајка је била страшно уплашена, али није смела да плаче наглас. Гласно је кукала само Махавирова мајка. Није имала више шта да изгуби, те се није бојала да плаче. Дхокар је трпео. Његова судбина је била да трпи и да ћути. То је наследио од својих предака и од њих је то вековима учио!

„Господине, дозволите ми да макар мртво тело свога сина однесем кући”, мољакао је он целу ноћ. Ућуткали су га батинама и отерали са тог места.

Ујутро су му наредили да сахрани Махавира.

„Дозволи, господине, да донесем макар кафан.”

„Да, кафан је потребан. Па и он је хиндуиста. Обичаји треба да се испоштују”, рекао је сарпањч.

„Сада када сте га убили, бар испоштујете обичаје! Док је молио, Дхокар је бризнуо у плач. Брана која је задржавала у њему сав тај ужас, као да се сада проломила и бујица суза је потекла.

Опет је заседао пањчајат. Шта се ту могло. У међувремену је туријац Манку из туријске махале тихо саопштио Дхокару: „Пријави се полицији, Дхокаре, иначе ћемо ми да те пријавимо да си сам убио сина Махавира.”

Шта је сада могао да ради Дхокар? Ако послуша курмије, чека га смрт вешањем. Ако послуша туријце, опет смрт!

„У реду, ако треба да умрем, да умрем бар пошто похватају убице мог сина.” Тако је тешио Дхокар самог себе. Пањчајат му је дозволио да иде по кафан. С њим су према варошици Џарби кренула још петорица. Како су изашли из села, почели су да беже. Био је топао дан. Духвао је врућ ветар. Јурећи тако преко шуме, стигли су у полицијску станицу. Путем је Дхокар од умора пао у несвест. Његови пратиоци нису имали времена да му помогну.

Одмах су отишли у полицију. Шеф полицијске станице је био хариџан. Он је одједном устао и пришао им је. Није губио време са бележењем њихових изјава. Одмах је кренуо.

Тамо у згради пањчајата је лежао леш Махавира. На окупу је било цело село. Малти су заједно са родитељима и братом одвели у суседно село. Сви су седели око Махавириног леша. Син и жена Дхокара равидасовца, а и она девојчица, Махавирова сестра, сви су били ту.

„Полиција, полиција!” Чуо се жамор. Људи су са свих страна опколели полицајце. Жене су шефу станице чак отеле пушку. На крају кра-

јева, биле су то жене из села у коме је било њихових четиристо домова. И поред оваквог дочека, полицајац није употребио пушку. Знао је да ће, ако пуца, Махавирово убиство бити потиснуто у позадину догађаја, те да ће после пуцања на сељане, у затвору заглавити један шеф полиције хариџанског порекла. Онда убицу Махавира никад неће наћи. Неколико људи је кренуло секирама на шефа станице, али он је избегао ударац. Од секире је на клупи остао траг дубок скоро четири прста. Сада је шеф полицијске станице забранио да се леш помера те је о том догађају послао телеграфски извештај помоћнику инспектора у Хазарибагу и истовремено је од њега тражио испомоћ. Они који су случај пријавили, нису смели да се појаве заједно са полицијом, већ су дошли касније и донели кафан. Били су свесни да и ће и после свега морати да живе у том селу. Полиција не може увек да дође да их заштити. Елем, шеф полиције је известио помоћника инспектора. Четвртог дана после Махавиrove смрти, изашла је у јавност вест да су курмије каменовали једног младића из касте чамара, оптуживши га за брак склопљен из љубави са девојком из више курмијске касте.

У ствари, трећег дана, заједно са новинарима, била сам прво страшно лице међу онима који су дошли у Хендегарху. Пред свима нама дали су изјаве равидасовски младићи, као и Махавиrow брат и стриц. До тог дана Дхокар се није појављивао, нити је ико био оптужен или приведен.

Кастинска гордост је угушила људскост. Пошто је Дхокар нестало, људи су кренули да га траже. Нашли су га у шуми, те су га довели кући. Махавир је већ био сахрањен. Узалуд га је овај тражио. Тражио је и снаху Малти. У селу се говорило да је у Дхокара ушао дух сина. Дхокар више није одлазио на посао. Сваке вечере тачно у осам, напустивши кућу, пролазио је поред зграде пањчајата, непрестано говорећи са собом о ономе, шта се те кобне ноћи десило. По целу ноћ су људи могли да чују дозивања: Махаавире, Мааалтиии! Чула се и свирка бамбусове свирале и бубањ.

Курмијске жене су проклињале и Дхокара и полицију и владу и Малти и Махавира. Курмијски мушкарци су од беса псовали оне са црвеном заставом, а посебно мене, пошто сам ја баш тај случај изнела на видело и постала заслужна за то што је из њиховог села отишло у затвор четрдесет петоро људи.

Равидасовске жене су рониле сузе. Неколико туријских, ганџуских и адивасиовских младића се љутило због кукавичлука равидасоваца: „Шта раде ти људи? Има их само десет породица међу четири стотине. Како могу да се супротстављају?” Неки су се мирили са судбином, док су неки говорили: „Ми треба да се боримо уједињени.” Тако су у мислима планирали своје подвиге. Старији су говорили: „Ма пу-

стите то, шта је било, било је. Ипак међу њима треба да живимо. Ми смо ниског порекла. Они нам ипак дају посао.” Неки далити из других касте су хтели да буду неутрални: „Зар ми дусадхи и гањџху да се боримо за друге касте?”

Ту је неки младић одговорио: „Зар они не вређају достојанство наших жена, сестара и ћерки? Ако се сутра о коме право на нас, ко ће да нам помогне? Ми не треба тако да размишљамо, већ сви далити треба да се уједине и да направе свој пањчајат.” Онда су стари дусадхи и гањџхујци постиђено оборили погледе.

Сваког дана су ковали нове планове и поништавали их. Били су пуни разних досетки и лукавстава, препричавали су нове вести и смишљали тактике. Нешто од тога се остваривало, а нешто је остајало само у мислима.

Када сам данас из Дхокарових уста опет чула причу о Махавиру и Малти, узнемирила сам се. Дхокар не само да је све то гледао, већ је доживео на својој кожи. Сваки ударац каменом којим су убијали Махавира као да није унаказио само Махавириново лице, већ његово. Преданом је то стално понављао. У оживљавању те приче сам се некако била изгубила, кад се одједном разлегла мелодија свирале. Та мелодија је била тиха и усред ње се чуло дозивање: „Малти!” и одазивање: „Махавиреее”.

Сељани говоре да је у Дхокара ушао Махавиринов дух. Да, он је живи човек. У сваког човека који види такву несрећу, може да уђе дух, дух тог несрећног догађаја, дух убице, или пак дух мртваца, уколико је он савестан човек. А Дхокар је човек. Био је и остаће човек.

„Али ко су ти људи из четиристо домова?” Питају гласови Махавира и Малти.

„Да ли су они људи или само каста? Јесу ли људи или курмијци?”, питао је Дхокаров дрхтави глас.

„Да, баш тако! Нису људи, већ само каста.”

„Каста, коју је измислио законодавац Ману! Каста која остаје и после смрти.”

„Зар је он био само хиндуиста, а не човек?”, одјекивао је мали бубањ.

„Био је курми, не човек!”, дудњао је велики бубањ.

„Био је мање вредан од животиње, пошто животиње не познају такву кастинску дискриминацију.” Јавили су се у хору сви инструменти Махавиринове музичке групе. Мелодија бамбусове свирале је оживљавала свих седам тонова музичке скале.

РЕЧНИК НЕПОЗНАТИХ РЕЧИ

адиваси, првобитно становништво Индије, данас припадници најнижих касти
бансури, свирала од бамбуса, фрула, флаута

Дурга, хиндуистичка богиња Дурга, супруга бога Шиве, оваплоћење стваралачке женске моћи

брахман, припадник неке од највиших касти из слоја свештеника и учењака
Бхишма, један од јунака Махабхарате, велики заштитник рода Куруа, а посебно синова Дхртараштре и Пандуа

џанџху, назив једне од најнижих касти, припадник касте ганџху

далиџи, најнижи слој индијског друштва, припадници „недодирљивих” касти

Дурџодхан, Дурџодхан, један од јунака Махабхарате, најстарији син Дхртараштре из династије Куру. Показао се као жестоки непријатељ своје браће од стрица Пандуа, пред којим је био немоћан чак и Бхишма, њихов заједнички заштитник и деда.

дусадх, припадник истоимене ниске касте чувара и најамних радника

кафан, мртвачки покров

курми, припадник истоимене земљорадничке касте

кхичри, јело од пиринча и грашка

кшатрија, припадник друштвеног слоја који обухвата касте владара, ратника, војника итд.

Ману, прародитељ људи и стваралац првих закона, који се тичу свих области живота – обичаја, морала, обреда итд.

Маџнун, јунак арапских легенди, чија је честа тема љубавни пар Лејла и Маџнун, који је касније опеван и у персијској поезији

пањчајати, месни или кастински савет или одбор, врста индијске традиционалне самоуправе

Паџел, Сардар Валлабх Бхаи Пател, први председник индијске владе после ослобођења од колонијалног ropства 1947 године

Раидас, *Равидас*, хиндуистички светац и песник из 15 века, припадник смера бхакти (оданост, верност богу). Његови стихови су саставни део свете књиге сикхизма – Ади грантха. Пореклом је био чамар.

раидасовац, *равидасовац*, припадник верске секте, која се заснива на учењу Равидаса

раџиуџи, припадник истоимене касте, потомак западноиндијског друштвеног слоја кшатрија

сардар, сердар, господин, кнез

сарна, врста дрвета

сарпањч, главни представник пањчајата, председник савета или управе

џури, *џуријац*, припадник касте *џури*, која се убраја у далитске касте, а по занимању су углавном музиканти и забављачи

хариџан, далит, припадник неке од недодирљивих касти, назив који је за овај слој људи увео у употребу Махатма Гандхи

чамар, припадник истоимене касте, која се бави обрадом коже, ћурчија
чоле, пржено зрневље наута, леблебије

Шиваци, оснивач краљевства Маратха у 17. веку у западној Индији. Прославио
се јунаштвом у борбама са мугхалским освајачима

РАМАНИКА ГУПТА (22. 4. 1930) једна је од најангажованијих индијских писаца на хинди језику. Активно је учествовала у политичком животу своје земље – више пута бирана је за делегата у парламенту индијске савезне државе Бихар. Много година је деловала у невладиним организацијама за заштиту права жена, деце и најсиромашнијих слојева друштва и племенских заједница. Била је активна и у креирању културног живота као члан друштвено-политичких организација и културних и политичких програма, на пример Савеза демократских писаца, као и редактор неколико књижевних часописа. За своје књижевно дело добила је многе награде.

Њено стваралаштво карактерише жанровска разноврсност: роман, кратка прича, фељтон, студије и огледи, поезија.

Међу многобројним књижевним делима са различитом тематиком, најпознатије су збирке прича: *Роџни ки лакирен* (*Светлосне црће*), *Наја мизаџ* (*Ново расположење*), *Дусри дунџа ка јайхарџх* (*Сиварносџ друџоџ светиа*). Њена збирка прича *Самај аур самаџ* (*Време и друштво*) изазвала је живу дискусију о горућим темама и догађајима у индијском друштву.

Плодна је и као песникиња, о чему говори подужи списак њених збирки песама: *Паџијан џрем ки* (*Љубавна писма*), *Бхир саџар ме чалне лаџи хе* (*Народ је кренуо на заседање*), *Тум кон* (*Ко си џи*), *Тил-џил нуџан* (*Сваки час неџџо ново*), *Ме азаџ хуи хум* (*Сада сам слободна*), *Аб муркх нахин баненџе хам* (*Више нећемо да будемо глупи*), *Бхала ме каџе марџи* (*Како бих онда могла да умрем*), *Аџим се аџми џаџ* (*Од џочейка светиа до човека*), *Виџајан банџа кави* (*Песник као џласник*), *Каџе кароџе банџавара иџихас ка* (*Како џоделиџи историју*), *Пракрџи јуџдхарџ хе* (*Природа је раџоборна*), *Пурваџчал* (*Исџочна обласџ*), *Ек кавиџа јаџџра* (*Једно џесничко џуџовање*), *Кхунџе* (*Међа*), *Аб аур џаб* (*Сад и некад*), *Гиџ-аџиџ* (*Песме-неџесме*).

Раманика Гупта је ауторка два романа: *Сиџа* (*Сиџа*), *Мауси* (*Теџка*) и аутобиографског дела: *Хаџе* (*Незџоде*).

Са хинди језика џревео и белешку о џисцу и неџознаџим речима сачинио
СВЕТИСЛАВ КОСТИЋ